

زنان کجای کتاب‌ها و فیلم‌های دفاع مقدسی ایستاده‌اند؟

از روزگار رفته حکایت

66

از کتاب‌های
داستانی زنان
و دفاع مقدس
می‌توان به
شیار ۱۴۳ اشاره
کرد. کتابی
نوشته نرگس
آبیار که فیلم
سینمایی آن‌هم
با اقبال زیادی
مواجه شد

فیلم‌ها

بخشی از مهم‌ترین فیلم‌هایی که در دهه ۹۰ و با موضوع خانواده شهدا ساخته شده اینجا آمده است. فیلم‌های خوش‌ساخت و مهمی که اغلب با اقبال عمومی هم مواجه شده‌است.

۵ ویلایی‌ها

روی پوستر فیلم ویلایی‌ها تصویر دو زن دیده می‌شود که پشت به دوربین در حال رفتن به جایی هستند. داستان این فیلم حول چند زن می‌گذرد. خانواده فرماندهان سپاه و ارتش در سال ۶۵ در شهرکی نزدیک جبهه منتظر برگشتن همسران‌شان هستند. زانی عادی که در موقعیت سخت و پیچیده قرار گرفته‌اند و هر لحظه در انتظارند رزمنده‌ای از راه برسد و خبر شهادت همسرشان را با خود آورده باشد. ویلایی‌های یکی از تأثیرگذارترین نقش‌آفرینی‌های ثریا قاسمی در سینماست.

۵ شیار ۱۴۳

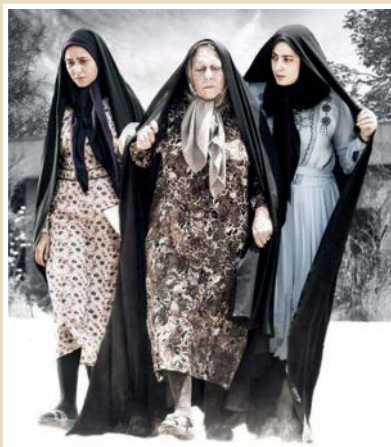
شیار ۱۴۳ معروف‌ترین فیلم نرگس آبیار است. داستانی واقعی از مادری که سال‌ها در انتظار فرزندش بوده تا از جنگ برگردد. «انتظار» کلمه کلیدی این فیلم است که با بازی روان مریلا زارعی در نقش الفت به خوبی بیان شده است. الفتی که نمی‌داند پس از سال‌ها پسرش زنده است، شهید شده یا در زندان‌های رژیم بعث اسیر است.

۵ بوسیدن روی ماه

داستان حول محور دوزن سالمند احترام السادات (شیرین یزدان بخش) و فروغ (رابعه مدنی) می‌گذرد. زانی که سال‌ها پیش پسرهایشان را باهم به جبهه فرستادند و حالا خبری از آنها نیست. چشم‌انتظاری مادران پس از ۲۰ سال، زندگی روزمره آنها، مراجعه مکررشان به ستاد شهدا و رنجی که آنها در نبود فرزندانشان تحمل می‌کنند در این فیلم به خوبی نمایش داده شده است.

۵ مهمان داریم

محمد مهدی عسگرپور در این فیلم زن و شوهر سالمندی را تصویر کرده که سه فرزندشان را در جنگ از دست داده‌اند و یک فرزند جانباز هم دارند. آهو خردمند و پرویز پرستویی بازیگران اصلی این فیلم هستند.

در میان کتاب‌ها و فیلم‌هایی که برای جنگ ساخته شده، گرچه سهم زنان به نسبت مردان کمتر است، اما روایت‌های جانبداری از آنها بیان شده است. هر قدر از جنگ فاصله می‌گیریم تعداد این روایت‌های تصویری و مکتوب بیشتر می‌شود و در نتیجه مخاطبان بیشتری هم پیدا می‌کند. در این صفحه مروری داشته‌ایم بر مشهورترین کتاب‌هایی که در این حوزه نوشته شده‌اند. در کنار آنها فیلم‌های مهم این حوزه در سال‌های اخیر را هم فهرست کرده‌ایم.

مینا نوری

روزنامه‌نگار

خاطرات همسران شهید

از دیگر کتاب‌های مستندی که به شکل متفاوتی به موضوع زنان و جنگ پرداخته، مجموعه نیمه پنهان ماه است. در این مجموعه که از گفت‌وگو با همسران شهیدان سرشناس جنگ تهیه شده، ناگفته‌هایی مطرح می‌شود که در دل تاریخ پراکنده جنگ کمتر به آن پرداخته شده است. اینجا حمید و فاطمه، مهدی و صفیه، ابراهیم و ژیلای عنوانی مثل شهیدان باکری و همسرانشان و شهید همت و همسرش نشسته است. فرماندهان شجاعی که همیشه عکس آنها را بالباس‌های خاکی در میدان نبرد دیده‌ایم در این کتاب‌ها تبدیل به همسر و پدر مهربانی می‌شوند و منش و روش‌شان در زندگی فردی شرح داده می‌شود. آن نکته‌های کوچک و پنهانی که از آنها چنین شخصیت‌های استواری ساخته در این کتاب‌ها به خوبی بیان شده است. اولین کتاب این مجموعه گفت‌وگو با غاده جابر، همسر شهید چمران است و کتاب دوم هم گفت‌وگو با همسر شهید همت است. با استقبال خوبی که از این مجموعه شد، انتشارات روایت فتح تاکنون بیش از ۳۰ جلد از آن را منتشر کرده است. نویسندگانی مثل حبیبه جعفریان و مریم برادران، راوی خاطرات همسران شهید بوده‌اند.

کتاب‌های داستانی

نقش زنان در ادبیات داستانی جنگ به اندازه مردان دیده و پرداخته نشده است. «هرس» یکی از مشهورترین و تازه‌ترین رمان‌های این حوزه است. نسیم مرعشی نویسنده جوان اهوازی در این کتاب مشکلات و تلخی‌های زنان یک شهر جنگ‌زده را روایت کرده است. از دیگر کتاب‌های این حوزه می‌توان به شیار ۱۴۳ اشاره کرد. کتابی نوشته نرگس آبیار که فیلم سینمایی آن هم با اقبال زیادی مواجه شد. «او را دیدم زیبا شدم» یکی دیگر از کتاب‌های این حوزه است که از ارتباط دختر جوانی به عنوان پرستار و مجروحان جنگی صحبت می‌کند.

خاطرات زنان درگیر جنگ

خاطرات زنان رزمنده زیادی تا به حال چاپ شده است. این کتاب‌ها اغلب از سوی انتشارات سوره مهر منتشر شده. بعضی از این کتاب‌ها نوشته خودزنان بود و بعضی‌ها هم از دل گفت‌وگوهای طولانی و مصاحبه‌ها درآمده است. کتاب‌های معروفی مثل دا (خاطرات سیده زهرا حسینی)، دختر شینا (خاطرات قدم خیر محمدی کنعان، همسر سردار شهید حاج ستار ابراهیمی) و دختران آ.پی.دی (خاطرات مینا کمایی در دوره هشت ساله جنگ در بیمارستان شرکت نفت آبادان) برای دنبال‌کنندگان این دسته از کتاب‌ها نام‌های آشنایی است. «یکشنبه آخر» روزنوشت‌های معصومه رامهرمزی است. دختری از خرمشهر که خاطراتی را از آغاز تا پایان جنگ مکتوب کرده است. کتاب «فرنگیس» هم خاطرات فرنگیس حیدرپور است، زنی که تندیس تبر به دستش در کرمانشاه معروف است. او که پدر و برادرش توسط نیروهای عراقی کشته شده‌اند با دست خالی و تنها با یک تبر با دو نفر از متجاوزان درگیر می‌شود و یکی را کشته و دیگری را مجروح به دست سربازان ایرانی می‌سپارد. از دیگر کتاب‌های متفاوت می‌توان به «من زنده‌ام» اشاره کرد. خاطرات معصومه آباد، دختری که در ۱۷ سالگی به دست نیروهای بعثی اسیر شد و چهار سال از عمرش را در اسارت گذراند. «روزهای بی‌آینه» هم از زاویه‌ای دیگر به ماجرای اسارت نگاه می‌کند و خاطرات منیژه لشکری، همسر آزاده خلیبان، حسین لشکری است که ۱۸ سال منتظر آمدن همسرش از سفر ناخواسته و طولانی‌اش است.